NATUUR

MOOI NL

IN DE OCHTEND

Dieren zijn meestal 's nachts in de weer. Op zandpaden zie je de sporen van de dieren die zich niet laten zien.

ORANJE BUITEN

In vele huiskamers is de Oranjekoorts losgebarsten, maar buiten viert deze alpenwatersalamander zijn eigen oranjefeestje. Hij zwemt in een ondiep poeltje op de Veluwe, waar hij is uitgezet. Van oorsprong komen ze voor in Noord-Brabant en Limburg en overwinteren voornamelijk op het land. We herkennen de zeldzame amfibie direct aan zijn prachtige grijs-zwart-witte tekening op rug en kop, onder is hij knal-oranje. Tijdens de voortplantingsperiode in het voorjaar zitten ze in water dat niet snel stroomt of rijk aan vis is. In mei en juni legt het vrouwtje tot wel 150 eitjes op de oever van poelen of slootjes. De koudbloedige 'feestbeestjes' zijn beschermd, maar gelukkig geen bedreigde diersoort.

FOTO MICHEL SCHAAP/ BUITEN-BEELD I.S.M. NATUURFOTOGRAFIE.NL

'Indiaan' René Nauta ontdekt verborgen dieren door hun afdrukken

Op het spoor

Na het lezen van 'Het Prentenboek', zal een bos- of strandwandeling nooit meer hetzelfde zijn. Spoorzoeken, de blik op de grond.

door **Marie-Thérèse Roosendaal**

Wat heeft hier gelopen? Als je er eenmaal op let, zie je dat zandpaden in een bos wemelen van de dierensporen.

Het bestuderen van diersporen geeft René Nauta een 'indianengevoel'. En precies zo oer ís het ook. Lopen we anderhalve minuut in het bos bij het Overijsselse Kallenkote, stopt hij abrupt. „Een ree!" De pootafdrukken van een ree, welteverstaan. Nu hij erop wijst zien wij ook dat afdrukje van de gespleten hoef in het zand. En nog eentje en nog eentje. „Hij rende, want de tenen zijn iets gespreid en de prent is vrij diep."

René Nauta stelde met Aaldrik Pot *Het Prentenboek* samen, meer dan 400 pagina's vol tekeningen en foto's van pootafdrukken van Europese zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen en ongewervelden. En ze vertellen wat uit die prenten valt op te maken. „Het dier dat je nooit ziet, maar er wel is, wordt daardoor wat meer zichtbaar. We hadden al het standaardwerk van Annemarie van Diepenbeek. Daarin ging het ook over vraatsporen, prooiresten, poep, braakballen, nesten en holen en schuursporen. Wij beperken ons tot prenten."

Om Nauta's nek bungelt een kettinkje met daaraan een pootafdruk. „Van een otter. Hoelang ik ook al naar hem uitkijk, ik heb 'mijn otter' nog nooit in levende lijve gezien, maar ik weet wel dat hij er is. De prent is de kortste schakel tussen het dier en mij. Prenten vertellen hoe dieren wandelen, draven, kruipen, springen of galopperen. Waar ze elkaar tegenkomen, waar ze voedsel vandaan halen. Je 'ziet' het nachtdier dat je nooit tegenkomt, de natuur gaat voor je leven."

Onderzoeker René Nauta leest in een bos op de grond precies hoe het dierenleven er in elkaar steekt.

FOTO'S FRANS PAALMAN

Een wirwar aan hondenpoten op ons pad. René Nauta lacht om de eeuwige vraag of die niet van een wolf kunnen zijn. „De afdrukken van grote honden en wolven lijken inderdaad heel veel op elkaar. Maar hun looppatroon is totaal anders. Een hond zigzagt, snuffelt dan eens links en dan rechts, stopt en sprint weer achter zijn baasje aan. Een wolf loopt in gestrekte draf in één rechte lijn, de voorvoet vlakbij de achtervoet. Hij gaat graag over onze zandpaden van A naar B, dan hoeft hij niet door hoog gras of tussen struiken door."

Hij heeft wel een wolvenspoor gespot. „Met goede spoorzoekers gingen we in Drenthe op onderzoek uit. Op een kruising vonden we de eerste sporen: de wolf piest en krabt om zijn territorium te markeren."

'Arendsoog' Nauta wijst: „Zie je die puntjes in het zand? Een haas! Die heeft vier asymmetrische nagels aan zijn achtervoet en een borstel van haar rond de zolen. Daar: een marter!" Preciseert: „Een steenmarter. En daar, een hagedis. Dat sleepspoor is van zijn staart."

Hij stak veel op van de Bosjesmannen in Afrika. „Een volk dat de schat aan sporenkennis mondeling doorgeeft van vader op zoon. Om te jagen met pijl en boog moeten ze sporen volgen."

Een mens gaat het zien als hij het weet: het barst van de reeënsporen. Een wandeling met de blik op de bodem. „Dat gaat zo ver dat je in het spoor van een edelhert ineens pal voor het beest staat." De ondergrond, slik, klei of los zand, maakt veel verschil. Nauta verhuist een mestkever naar een stukje droog zand. „Bergje op!" De zes pootjes van de kever laten een breed borstelpatroon na. „Is zijn ene achterpootje nog mank ook."

Modderpoeltjes zijn favoriet zoekterrein. „Daar komen beesten drinken." Een slingertje door het natte zand. „Kruipspoor van een regenworm. Ooit zag ik zo'n spoor eindigen bij de twee v-tjes van merelpootjes. Einde verhaal."

hetprentenboek.eu

STOFBAD

Midden op het zandpad is een licht omgewoelde plek, omlijst door wat nagelkrassen. Nauta: „Een stofbad van hazen. Gaan ze op hun zij liggen en gooien met hun pootjes zand over zich heen. Zo raken ze het ongedierte in hun vacht kwijt."

SCHADUW

René Nauta plant zijn sandaal stevig in het zand. Tekent met een vinger een cirkel rond het profiel. „Loop er nou eens op een afstandje omheen!" Van de ene kant is nauwelijks een zoolafdruk te ontwaren, aan de andere kant springt het reliëf eruit. „Zorg altijd dat de prent tussen jou en de zon is, dan zie je de schaduw van elke oneffenheid."